

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายชัช ชลวร ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๓/๒๕๖๒

เรื่องพิจารณาที่ ๑/๒๕๖๒

วันที่ ๗ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๖๒

ประเด็นวินิจฉัย

ประเด็นที่หนึ่ง มีเหตุให้สั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๕๒ วรรคหนึ่ง (๒) หรือไม่

ประเด็นที่สอง คณะกรรมการบริหารพรรคของผู้ถูกร้องจะถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๕๒ วรรคสองหรือไม่

ประเด็นที่สาม ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคของผู้ถูกร้องและถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งจะไปจดทะเบียนพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกไม่ได้ภายในกำหนดสิบปี นับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๕๔ วรรคสอง หรือไม่

ความเห็น

ในเบื้องต้นเห็นสมควรพิจารณาก่อนว่า กระบวนการยื่นคำร้องของผู้ร้องที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้อง ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ข้อนี้ผู้ถูกร้องโต้แย้งว่า ผู้ร้องไม่มีการสืบสวนก่อนการยื่นคำร้องนี้จึงเป็นไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ บัญญัติกระบวนการขอให้สั่งยุบพรรคการเมืองกรณีปรากฏเหตุที่พรรคการเมืองมีการกระทำตามมาตรา ๕๒ ไว้สองลักษณะ ประการแรก ตามมาตรา ๕๒ ที่บัญญัติในวรรคหนึ่งว่า “เมื่อคณะกรรมการมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าพรรคการเมืองใดกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง

ดังต่อไปนี้ ให้ยื่นศาลรัฐธรรมนูญเพื่อสั่งยุบพรรคการเมืองนั้น ... (๒) กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ...” และวรรคสอง บัญญัติว่า “เมื่อศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการไต่สวนแล้ว มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าพรรคการเมืองกระทำการตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมือง และเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น” และประการที่สอง ตามมาตรา ๕๑ ที่บัญญัติในวรรคหนึ่งว่า “เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดกระทำการตามมาตรา ๕๒ ให้นายทะเบียนรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน พร้อมทั้งเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณา ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด” เมื่อพิจารณาบทบัญญัติแห่งกฎหมายทั้งสองมาตราดังกล่าวจะเห็นได้ว่า คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ร้อง มีอำนาจยื่นศาลรัฐธรรมนูญเพื่อสั่งยุบพรรคการเมืองได้หากผู้ร้องมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่ามีพรรคการเมืองกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา ๕๒ วรรคหนึ่ง (๑) - (๔) โดยผู้ร้องไม่จำเป็นต้องวางระเบียบกำหนดขั้นตอนกระบวนการพิจารณาขึ้นคำร้องขอให้สั่งยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๕๒ ก็ได้ เพราะกระบวนการพิจารณาของผู้ร้องจะถูกกำหนดและต้องดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๐ ส่วนกรณีตามมาตรา ๕๑ ที่นายทะเบียนซึ่งหมายถึงเลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง หากจะดำเนินการเพื่อให้ผู้ร้องมีคำวินิจฉัยที่ชอบที่ผู้ร้องจะวางหลักเกณฑ์และวิธีการที่ให้นายทะเบียนต้องปฏิบัติเพื่อรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานพร้อมความเห็นเสนอต่อผู้ร้อง ซึ่งในข้อนี้พบว่าผู้ร้องได้ออกหลักเกณฑ์และวิธีการไว้แล้วตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน การไต่สวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๖๑ คดีนี้ การที่ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยไม่มีการสืบสวนก่อน เพราะเหตุผู้ร้องกล่าวอ้างว่ามีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้ถูกร้องมีการกระทำตามมาตรา ๕๒ วรรคหนึ่ง (๒) เกิดขึ้น โดยผู้ร้องมีมติในการประชุมเมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ ว่าผู้ถูกร้องกระทำการตามมาตรา ๕๒ วรรคหนึ่ง (๒) และให้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อไม่ปรากฏว่ากระบวนการพิจารณามีมติของผู้ร้องไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๐ และการปฏิบัติของผู้ร้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๕๒ ในข้อที่ผู้ร้องมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้ถูกร้องมีการกระทำเข้าลักษณะมาตรา ๕๒ วรรคหนึ่ง (๒) จึงไม่ใช่กรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยหรือความปรากฏต่อผู้ร้องและมีหลักฐานพอสมควรหรือข้อมูลเพียงพอที่จะสอบสวนต่อไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง

พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๔๑ วรรคหนึ่ง ที่ผู้ร้องจะต้องให้มีการสืบสวนก่อนยื่นคำร้องตามระเบียบของผู้ร้อง ผู้ร้องเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจดูแลการดำเนินงานของพรรคการเมืองให้เป็นไปตามกฎหมาย ผู้ร้องย่อมมีดุลพินิจวินิจฉัยโดยอำนาจหน้าที่ของผู้ร้องอย่างสมบูรณ์ที่จะพิจารณาหลักฐานใด ๆ ว่ามีเหตุจะต้องให้มีการสืบสวนต่อไปหรือไม่ ซึ่งหมายความว่าความในมาตรา ๕๒ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ ไม่อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๔๑ วรรคหนึ่ง หากผู้ร้องเห็นว่าการกระทำของพรรคการเมืองใดมีหลักฐานอันควรเชื่ออย่างเพียงพอที่จะไม่ต้องสืบสวนต่อไปโดยถือเป็นยุติในชั้นของผู้ร้อง ผู้ร้องย่อมยื่นคำร้องและถือตนเองเป็นคู่ความฝ่ายหนึ่งเพื่อนำคดีเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นองค์กรใช้อำนาจตุลาการที่มีหลักประกันการให้ความเป็นธรรมในการต่อสู้คดีของคู่ความทุกฝ่ายได้ ดังนี้ การยื่นคำร้องของผู้ร้องจึงชอบด้วยกฎหมายแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗ (๑๓)

คดีนี้ในประเด็นแรกมีเหตุให้สั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๕๒ วรรคหนึ่ง (๒) หรือไม่ ข้อเท็จจริงได้ความตามคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา คำคัดค้านคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเพิ่มเติมและคำโต้แย้งคำคัดค้านคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และเอกสารประกอบ รับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ ชื่อ “พรรคไทยรักษาชาติ” มีคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองตามประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง ลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๖๒ มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. ๒๕๖๒ ประกาศใช้บังคับ ต่อมาผู้ร้องมีประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่องการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ลงวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๒ กำหนดให้ผู้ประสงค์จะสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งยื่นใบสมัครรับเลือกตั้ง ตั้งแต่วันจันทร์ที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๒ ถึงวันศุกร์ที่ ๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๒ และประกาศกำหนดความในข้อ ๓ ในประกาศฉบับนี้ด้วยว่า “พรรคการเมืองใดส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและผู้อำนวยความสะดวกเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งได้ออกใบรับใบสมัครรับเลือกตั้งแล้ว ประสงค์จะแจ้งรายชื่อบุคคลที่พรรคการเมืองมีมติจะเสนอสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี

ให้แจ้งรายชื่อพร้อมหนังสือแสดงความยินยอมของผู้ได้รับการเสนอชื่อเป็นนายกรัฐมนตรีไม่เกิน ๓ รายชื่อ ต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตั้งแต่วันจันทร์ที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๒ ถึงวันศุกร์ที่ ๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๒ ...” เมื่อวันศุกร์ที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ ร้อยโท ปรีชาพล พงษ์พานิช หัวหน้าพรรค ผู้ถูกร้องมีหนังสือแจ้งรายชื่อบุคคลที่พรรคมีมติจะเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี ๑ รายชื่อ โดยแจ้งรายชื่อทุลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี พร้อมหนังสือแสดงความยินยอมของผู้ถูกเสนอชื่อ ยื่นต่อผู้ร้อง ภายหลังจากแจ้งรายชื่อในวันเดียวกันได้มีพระราชโองการ ประกาศสถาบันพระมหากษัตริย์ตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย ประกาศ ณ วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๖๒ ประกาศเผยแพร่ในราชกิจจานุเบกษา ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ ผู้ร้องพิจารณาว่าการกระทำของผู้ถูกร้อง เป็นการนำสมาชิกชั้นสูงในพระบรมราชวงศ์มาเกี่ยวข้องกับระบบการเมืองไม่ว่าจะโดยทางใดก็ตาม จึงเป็นการกระทำที่ขัดต่อโบราณราชประเพณี ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมของชาติถือเป็นการกระทำ ที่มีบังควรไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง เนื่องจากพระบรมราชวงศ์ทุกพระองค์ทรงอยู่ในหลักการเกี่ยวกับการดำรงอยู่เหนือการเมือง และความเป็นกลางทางการเมือง และไม่สามารถดำรงตำแหน่งใด ๆ ในทางการเมืองได้เพราะจะเป็นการขัดกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และประเพณีการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ดังปรากฏตามพระราชโองการของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ถือเป็นการระคายเคืองเบื้องพระยุคลบาท จนเป็นเหตุให้สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชโองการ การกระทำของผู้ถูกร้องดังกล่าวถือเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นเหตุที่ศาลรัฐธรรมนูญอาจสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๘๒

เห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒ บัญญัติว่า ประเทศไทย มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รูปแบบการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยดังกล่าวกำหนดอำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศเป็นของปวงชนชาวไทย แต่เพื่อให้มีการถ่วงดุลและคานอำนาจของกันและกัน ในมาตรา ๓ ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ จึงมีการแยกใช้อำนาจอธิปไตยออกเป็นอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ และพระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจอธิปไตยนั้น ทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ แต่โดยที่องค์พระมหากษัตริย์ผู้เป็น

ประมุข ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้ ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้อง พระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๖ ดังนั้น เพื่อดำรงฐานะอันสูงสุดของพระมหากษัตริย์ การใช้อำนาจของพระมหากษัตริย์ดังกล่าวจะต้องมีผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ หรือมีการกระทำในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ และเมื่อพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและอยู่ในฐานะสูงสุด ผู้ใดจะละเมิดมิได้ดังกล่าวนี้ พระองค์จึงทรงดำรงสถานะอยู่เหนือการเมือง หมายถึงการเหนือความขัดแย้งใด ๆ จากการแยกใช้อำนาจอธิปไตยที่จะต้องมีการตรวจสอบ ถ่วงดุลและคานอำนาจ อันเป็นปกติของงานราชการแผ่นดิน

พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของแผ่นดินนับแต่เริ่มแรกเมื่อประชาชนรวมตัวก่อร่างสร้างชาติไทยขึ้น และสืบเนื่องตลอดมานับแต่โบราณกาลจนถึงยุคปัจจุบันตามที่ปรากฏหลักฐานในประวัติศาสตร์ ซึ่งประวัติศาสตร์ชาติไทยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าประชาชนมีความรัก ความผูกพันในองค์พระมหากษัตริย์ เพราะพระองค์เป็นศูนย์รวมและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชน พระมหากษัตริย์ไทยจึงเป็นสถาบันหลักของชาติ วัฒนธรรมของประชาชนชาวไทยเป็นที่ประจักษ์ชัดว่า มีความเคารพสักการะพระมหากษัตริย์เป็นที่สูงสุด และหมายความรวมด้วยว่า องค์ประกอบใดที่โบราณราชประเพณี ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมของชาติได้รวมก่อตั้งขึ้นเป็นสถาบันพระมหากษัตริย์ จะได้รับการเคารพสักการะจากประชาชนชาวไทยด้วยเช่นกัน

พรรคการเมืองเป็นสถาบันการเมืองที่บุคคลซึ่งมีอุดมการณ์ทางการเมืองในแนวทางเดียวกัน ร่วมกันดำเนินการจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ การที่จะให้อุดมการณ์เกิดมรรคผล พรรคการเมืองจึงมีเป้าหมายให้สมาชิกของพรรคเข้าไปใช้อำนาจทางการเมือง ซึ่งในระบบรัฐสภาคือการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันจะนำไปสู่การเป็นสมาชิกฝ่ายนิติบัญญัติ และการเลือกฝ่ายบริหารแล้วนำแนวนโยบายของพรรคไปสู่การปฏิบัติตามกรอบกติกาที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๓ กำหนดการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยในแต่ละปีพรรคการเมืองต้องมีกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างตาม (๑) ถึง (๕) กล่าวโดยเฉพาะที่เป็นประเด็นในคดีนี้ ตามกิจกรรม (๑) พรรคการเมืองต้องส่งเสริมให้สมาชิกและประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครอง

ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การใช้สิทธิและเสรีภาพอย่างมีเหตุผลและมีความรับผิดชอบต่อสังคม และความรู้เกี่ยวกับหน้าที่ของปวงชนชาวไทย เป็นต้น

พิจารณาแล้ว ผู้ถูกร้องมีหนังสือแจ้งรายชื่อบุคคลที่ผู้ถูกร้องมีมติจะเสนอให้สภาผู้แทนราษฎร เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี ๑ รายชื่อ โดยแจ้งรายชื่อทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี พร้อมหนังสือแสดงความยินยอมของผู้ถูกเสนอชื่อ ยื่นต่อผู้ร้อง การเสนอรายชื่อดังกล่าวเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๘๘ เพื่อจะทำให้พรรคมีโอกาสดำเนินการพิจารณาจากสภาผู้แทนราษฎรในการให้ความเห็นชอบบุคคลตามบัญชีรายชื่อที่พรรคผู้ถูกร้องได้แจ้งไว้เพื่อให้ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๑๕๕ ซึ่งเป็นกระบวนการเริ่มต้นการเข้าสู่อำนาจทางการเมืองด้านการบริหารราชการแผ่นดินในรูปแบบคณะรัฐมนตรี ผู้ถูกร้องยืนยันว่า ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี เป็นผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๘๕ วรรคหนึ่ง (๒) และมีหนังสือยินยอมของผู้ถูกเสนอชื่อตามความในมาตรา ๘๕ วรรคหนึ่ง (๑) สำหรับสถานะของทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี เป็นพระราชธิดาพระองค์ใหญ่ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทั้งยังเป็นพระเชษฐภคินีในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบรมราชวงศ์ทุกพระองค์ ดังนี้ ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี จึงเป็นสมาชิกในพระบรมราชวงศ์ของสถาบันพระมหากษัตริย์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ข้อที่ผู้ถูกร้องกล่าวอ้างว่า ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี ถวายบังคมลาออกจากฐานันดรศักดิ์แห่งพระราชวงศ์และขอรับสนองพระเดชพระคุณในฐานะเป็นสามัญชนตามประกาศพระบรมราชโองการ เรื่อง ลาออกจากฐานันดรศักดิ์ ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๑๕ ไปแล้วซึ่งจะทำให้ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย สามารถที่จะเข้ามาอาสาทำงานให้กับประเทศชาติได้ ซึ่งกล่าวโดยสรุปคือ การทำงานทางด้านการเมืองในฐานะสามัญชนภายใต้รัฐธรรมนูญ กฎหมาย ประกาศพระบรมราชโองการนั่นเอง ในข้อนี้ เมื่อพิจารณาข้อเท็จจริงซึ่งรับรู้กันโดยทั่วไปแล้วทั้งที่ปรากฏในข่าวสารหนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ หรือสื่อสังคมทางอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ และโดยเฉพาะที่ปรากฏเป็นข่าวในพระราชสำนักซึ่งเผยแพร่พระราชกรณียกิจ

ของพระมหากษัตริย์ พระกรณียกิจของพระบรมราชวงศ์ในสถาบันพระมหากษัตริย์ จะพบข่าว
ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี ในฐานะสมาชิกพระบรมราชวงศ์เสด็จเพื่อ
ปฏิบัติพระกรณียกิจเพื่อประโยชน์ของประชาชนชาวไทยโดยทั่วไปในทุกพื้นที่ของประเทศ การเสด็จ
ไปยังสถานที่ต่าง ๆ จะมีภาพข่าวที่สื่อแสดงให้เห็นถึงความปิติยินดีของพสกนิกรที่เข้าเฝ้ารับเสด็จ รวมทั้ง
จะมีข้าราชการหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่รับผิดชอบเข้าเฝ้าถวายงานตามพระกรณียกิจที่ทรงปฏิบัติด้วย
ทุกครั้ง แม้ในคราวใดที่มีได้เสด็จโดยพระองค์เองจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้ผู้แทนพระองค์ไปปฏิบัติ
หน้าที่แทน ดังนี้ การปฏิบัติพระกรณียกิจของพระองค์ ประชาชนชาวไทยมีการแสดงออกให้เห็นว่ามีความ
เคารพและเทิดทูนพระองค์ท่านในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งในสถาบันพระมหากษัตริย์ตลอดมา มิได้ถือ
การลาออกจากฐานันดรศักดิ์ของพระองค์มาลดทอนความสำคัญของสถานะของพระองค์ท่านใน
พระบรมราชวงศ์แต่อย่างใด ข้อเท็จจริงที่ประจักษ์แจ้งแก่ใจของประชาชนชาวไทยเช่นนี้ รับฟังได้เป็นยุดิ
สำหรับผู้ถูกร้องก็เชื่อได้โดยปราศจากข้อสงสัยว่า ผู้ถูกร้องรับรู้สถานะของทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตน
ราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี เช่นเดียวกันกับประชาชนชาวไทยทั่วไปนี้ได้เช่นกัน ดังจะเห็นได้จาก
ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี มีหนังสือยินยอมให้เสนอชื่อให้
สภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี โดยยินยอมให้
พรรคไทยรักษาชาติ ผู้ถูกร้อง เสนอชื่อพระองค์ได้เมื่อวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ แต่ผู้ถูกร้องนำ
บัญชีรายชื่อมายื่นต่อผู้ร้องเมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ โดยไม่ปรากฏว่าระยะเวลาที่ห่างกัน ๔ วัน
ผู้ถูกร้องจะได้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์เรื่องดังกล่าวให้สมาชิกพรรคของผู้ถูกร้อง ผู้สมัครรับเลือกตั้งของ
ผู้ถูกร้อง หรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ได้รับรู้ อันเป็นวิธีปฏิบัติตามปกติในการเรียกคะแนนนิยมโดยการเผยแพร่
ให้เห็นถึงแนวนโยบายและทิศทางการทำกิจกรรมทางการเมืองของพรรคเมื่อผู้ถูกร้องเข้าร่วมการสมัคร
รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นการเลือกตั้งทั่วไป ผู้ถูกร้องจึงปฏิบัติต่อพระองค์ท่านในฐานะ
บุคคลสำคัญที่มีสถานะความเกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ หาใช่ในฐานะประชาชนผู้มีสิทธิและ
หน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตามที่ผู้ถูกร้องกล่าวอ้าง เมื่อการปกครองของไทย
มีรูปแบบในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ผู้ถูกร้องซึ่งเป็นพรรคการเมืองมี
หน้าที่ส่งเสริมและให้ความรู้การปกครองในระบอบดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญ ผู้ถูกร้องจึงต้องยังมีหน้าที่และ
ภารกิจเบื้องต้นที่จะปกป้องและส่งเสริมให้การปกครองในระบอบนี้มีความเจริญก้าวหน้ามั่นคง เมื่อผู้ถูกร้อง
มีการนำรายชื่อทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี มาเสนอเพื่อให้ได้รับ

การพิจารณาให้ความเห็นชอบแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจสูงสุดทางการบริหาร จึงเป็นการทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์เข้ามาเป็นสถาบันทางการเมืองโดยตรง เพราะพระองค์อาจถูกตรวจสอบโดยกระบวนการทางรัฐสภา เช่น การอภิปรายไม่ไว้วางใจ หรือการตรวจสอบโดยองค์กรตุลาการ เช่น การวินิจฉัยการกระทำในหน้าที่ของนายกรัฐมนตรี เป็นต้น การกระทำดังกล่าวนี้จึงขัดต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในข้อที่กำหนดสถานะของพระมหากษัตริย์จะต้องอยู่เหนือการเมือง การอยู่เหนือการเมืองย่อมรวมถึงพระราชินี พระรัชทายาท และพระบรมราชวงศ์ซึ่งมีความใกล้ชิดกับพระมหากษัตริย์ซึ่งประกอบกันเป็นสถาบันพระมหากษัตริย์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งประชาชนชาวไทยเข้าใจและรับรู้กันตลอดมา และได้มีพระราชโองการของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประกาศเมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ ให้สดีแก่ประชาชนชาวไทยในเรื่องนี้ไว้ด้วย เจตนารมณ์นี้เป็นข้อสำคัญของระบอบการปกครอง การที่ผู้ถูกร้องไม่นำพาต่อผลที่จะเกิดขึ้นแก่สถาบันพระมหากษัตริย์ มุ่งหวังแต่ประโยชน์ที่ประชาชนมีความรักความศรัทธาในพระองค์เพื่อแปรเปลี่ยนให้เป็นคะแนนนิยมให้แก่เฉพาะพรรคของตน การกระทำของผู้ถูกร้องจึงเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และตามหลักฐานอันควรเชื่อได้ดังกล่าวเป็นเหตุให้สั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง (๒) และวรรคสอง

ประเด็นที่สอง คณะกรรมการบริหารพรรคของผู้ถูกร้องจะถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๘๒ วรรคสอง หรือไม่

เห็นว่า เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง (๒) และวรรคสอง จึงให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคของผู้ถูกร้องตามมาตรา ๘๒ วรรคสอง ตอนท้าย ด้วยข้อเท็จจริงในคดีนี้ ฟังได้ว่า บุคคลใดซึ่งเป็นกรรมการบริหารพรรคของผู้ถูกร้องตามกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมืองอยู่ในขณะที่มีการยื่นหนังสือแจ้งรายชื่อบุคคลที่พรรคผู้ถูกร้องมีมติจะเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ อันเป็นวันที่ผู้ถูกร้องมีการกระทำและแสดงเจตนาที่ทำให้เกิดผลของการกระทำเป็นการฝ่าฝืนต่อมาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง (๒) จะต้องถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งดังกล่าว ส่วนข้อที่มีการกล่าวอ้างว่า

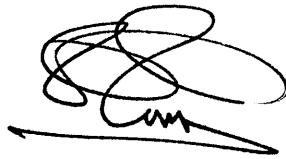
มีกรรมการบริหารพรรคบางคนไม่ได้ร่วมลงมติในที่ประชุม จะต้องถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือไม่ ในเรื่องนี้ ข้อเท็จจริงจากคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้อง และของกรรมการบริหารพรรคของผู้ถูกร้อง ไม่ปรากฏรายงานการประชุมเพื่อลงมติของพรรคผู้ถูกร้องในเรื่องการเสนอบัญชีรายชื่อ หรือการคัดค้านในรายงานการประชุมหรือมีหนังสือคัดค้านของกรรมการที่ไม่เห็นด้วยกับการเสนอบัญชีรายชื่อที่เป็นประเด็นของคดีตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๑ วรรคสาม แต่อย่างไรก็ดี กรณีจึงไม่มีข้อให้ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาว่า จะมีกรรมการบริหารพรรคของผู้ถูกร้องรายใดไม่ต้องร่วมรับผิดชอบหรือไม่ การไม่อยู่ในที่ประชุม หรือไม่เข้าร่วมประชุม ไม่อาจเป็นข้ออ้างที่จะไม่ต้องรับผิดชอบร่วมกันในบรรดามติของคณะกรรมการบริหารพรรคได้ ดังนี้ เมื่อข้อเท็จจริงที่ได้จากผู้ถูกร้องพบว่า การเสนอบัญชีรายชื่อกระทำในนามของพรรค จึงให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคของผู้ถูกร้องตามที่วินิจฉัยข้างต้น

ประเด็นที่สาม ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคของผู้ถูกร้องและถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งจะไปจดทะเบียนพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือมีส่วนร่วมในการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกไม่ได้ภายในกำหนดสิบปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๘๔ วรรคสอง หรือไม่

เห็นว่า เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง (๒) และวรรคสอง จึงต้องห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคของผู้ถูกร้องที่ถูกยุบและถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเพราะเหตุดังกล่าว ไปจดทะเบียนพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือมีส่วนร่วมในการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกภายในกำหนดสิบปีนับแต่วันที่พรรคผู้ถูกร้องถูกยุบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๘๔ วรรคสอง ส่วนบทบังคับแก่กรรมการบริหารพรรคการเมืองให้ถือตามการวินิจฉัยในประเด็นที่สอง

อาศัยเหตุดังวินิจฉัยข้างต้น จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคไทยรักษาชาติ ผู้ถูกร้อง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง (๒) และวรรคสอง ให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคของผู้ถูกร้องตามมาตรา ๘๒ วรรคสอง

และห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคของผู้ถูกร้องที่ถูกยุบและถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเพราะเหตุดังกล่าว ไปจดทะเบียนพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือมีส่วนร่วมในการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกภายในกำหนดสิบปีนับแต่วันที่พรรคผู้ถูกร้องถูกยุบตามมาตรา ๕๔ วรรคสอง

(นายชัย ชลวร)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ